

HISTÒRIA DE L'ART

INTRODUCCIÓ

La Història de l'art és una disciplina científica que té per objecte d'estudi l'obra d'art, i per finalitat la seva explicació i evolució dins dels contextos històrics. L'estudi de la Història de l'art pot ser de gran utilitat en la formació humana i social dels nois i de les noies de Batxillerat, en tant que els ajuda a construir una idea rellevant i significativa del procés de canvis i evolució de la societat, i de la diversitat de respostes humanes a algunes de les necessitats i problemes profunds i comuns de les persones.

La Història de l'art, a més, constitueix una eina privilegiada per afavorir la maduresa intel·lectual i humana dels alumnes, pot facilitar el treball autònom, posseeix unes tècniques d'indagació i investigació sobre obres concretes i perceptibles que ajuden a l'adquisició d'habilitats d'observació i comunicació, i, fins i tot, es pot aplicar a la vida pràctica, especialment en el consum del lleure i en la formació de la sensibilitat.

La iniciació a la Història de l'art no parteix absolutament de zero, sinó que troba el seu suport de partença en els continguts iniciats en etapes educatives anteriors i, d'una manera especial, a les Ciències socials de l'Educació secundària obligatòria i al grau de desvetllament de les sensibilitats personals desenvolupades a través de l'àrea d'Educació visual i plàstica.

Per la naturalesa del seu objecte, mètode, finalitat i potencialitat educativa, la matèria d'Història de l'art col·labora activament en l'assoliment dels objectius generals del Batxillerat: facilita l'ús correcte de tècniques de comunicació icòniques, col·labora en l'obtenció d'un bagatge cultural, facilita la comprensió dels canvis de la societat actual i la rapidesa de les seves mutacions, ajuda de manera eficaç a la transferència de l'experiència cultural adquirida, transmet i consolida el valor social del respecte i la defensa del patrimoni artístic del nostre país i de la humanitat en general, i, en menor mesura, també és idònia per potenciar una orientació cap a professions diverses.

La selecció dels continguts d'Història de l'art se centra, prèvia introducció de les seqüències prehistòriques i de l'Antiguitat pre-hel·lènica, en els models clàssics —patró i mesura de diversos moments de la Història i testimoni mut dels orígens d'Europa—, en l'anàlisi d'alguns temes del món medieval i modern, i en l'estudi d'algunes línies de l'art contemporani del segle XX a partir dels seus precedents vuitcentistes. El propòsit fonamental consisteix a facultar l'alumnat per llegir obres d'art de forma progressiva amb unes guies que li facilitin l'autonomia i la introducció a la terminologia específica de la disciplina.

Per això hom ha seleccionat tres blocs relativament discontinus de la història de l'art, que completin en part les èpoques històriques estudiades en d'altres disciplines, amb un bloc introductor que pot ser treballat de diverses maneres, autònomament o bé implicat en els altres blocs, i posant un especial accent en l'estudi dels procediments d'anàlisi i interpretació de les obres d'art.

La pràctica docent ha posat de manifest al llarg de molts cursos la dificultat d'abastar l'amplitud i complexitat dels continguts d'aquesta matèria. Cal procedir a una selecció equilibrada que en permeti l'aprofundiment amb una especial atenció a l'art contemporani. D'acord amb això, i amb el que indiquen els objectius terminals, el primer i el quart blocs de continguts conceptuals s'han de desenvolupar obligatòriament, i dels altres dos, a judici del professorat, se seleccionaran aquells continguts que es creguin més oportuns segons el context educatiu en què s'hagin de desenvolupar. S'ha optat per un currículum d'Història de l'art reduït en el seu àmbit cronològic, però intensificat en l'aprofundiment de les relacions, lectures i metodologies d'anàlisi de les obres d'art, amb la

finalitat que els aprenentatges es constitueixin en nuclis significatius que permetin l'avenç consolidat cap a progressives ampliacions en el futur.

OBJECTIUS GENERALS

L'alumnat, en acabar la matèria, ha de ser capaç de:

1. Explicar i valorar, amb diversos exemples com a font d'argumentació, el concepte i la funció de l'art a través de diverses èpoques històriques.
2. Mostrar coneixement d'alguns dels sistemes de lectura i mètodes d'anàlisi de les obres d'art més sovintejats en la pràctica d'aquesta disciplina en els últims anys, aplicats a diversos exemples.
3. Utilitzar l'esquema d'un mètode d'anàlisi i interpretació de les obres d'art, manifestant el seu domini a partir de propostes pràctiques i concretes.
4. Identificar, classificar i argumentar la pertinença d'obres d'art a un estil, escola o tendència determinada.
5. Comentar diverses obres d'art, manifestant rigorositat i alhora sensibilitat i imaginació, talment que es manifesti l'adquisició d'un gust personal, la capacitat de gaudi estètic i l'expressió de sentiments propis davant de les obres comentades.
6. Afavorir la comprensió del món del passat a partir de l'expressió artística dels avantpassats, entenent l'art com una forma d'expressió de les cosmovisions col·lectives.
7. Identificar, analitzar i diferenciar alguns dels estils principals de la història de l'art occidental; descobrir-ne les connexions explicatives amb el medi social i històric en el qual es van desenvolupar, i explicar-ne les significacions i els processos diacrònicament observables, tot relacionant-los amb els estils precedents i conseqüents.
8. Utilitzar la terminologia pròpia dels grans corrents de producció artística, de manera especial la d'aquells que directament tenen relació amb l'art contemporani.
9. Analitzar autors/es, obres i temes d'estils particularment rellevants en la producció artística dins de l'àmbit de la història de Catalunya, amb especial accent a l'època contemporània.
10. Realitzar activitats de documentació i d'indagació en les quals s'analitzin, es contrastin i s'interpretin informacions diverses sobre aspectes de la història de l'art.
11. Valorar positivament la ciutat en la seva dimensió espacial i temporal com a marc artístic, així com la possessió d'un patrimoni artístic col·lectiu, argumentant la seva defensa, i coneixent algunes de les obres declarades per la UNESCO patrimoni de la humanitat.

CONTINGUTS

Fets, conceptes i sistemes conceptuals

1. La història de l'art: conceptes i mètodes.

- 1.1. El concepte d'art: assaig de definició en el marc de la seva evolució històrica.
 - 1.2. Vehicles, tècniques, materials i tipologies artístiques: la seva classificació.
 - 1.3. La necessitat i la funció de l'art al llarg de la història.
 - 1.4. El concepte d'estil i la seva periodització. Anàlisi diacrònica d'un vehicle artístic al llarg del temps.
 - 1.5. L'evolució del rol de l'artista al llarg del temps. Les relacions actuals entre l'artista i l'espectador.
 - 1.6. El patrimoni artístic. Els museus. Les rutes historicoartístiques.
2. L'art occidental en el món antic i medieval.
 - 2.1. Els inicis: el llegat de la Prehistòria. Espai arquitectònic i imatge a Egipte i a Mesopotàmia.
 - 2.2. L'art clàssic (I): estils i espais arquitectònics a la Grècia i a la Roma antigues.
 - 2.3. L'art clàssic (II): continuïtats i canvis en l'evolució estilística de la imatge grega i romana.
 - 2.4. L'antiguitat tardana. El procés de transformació de les tradicions clàssiques fins al món medieval. Anàlisi d'alguns exemples.
 - 2.5. L'art romànic: arquitectura i imatge. L'art romànic a Catalunya. Anàlisi d'una obra concreta —arquitectònica, escultòrica o pictòrica— del romànic català.
 - 2.6. L'art gòtic: arquitectura i imatge. L'art gòtic a Catalunya. Anàlisi d'una obra concreta —arquitectònica, escultòrica o pictòrica— del gòtic català.
3. L'art occidental en el món modern.
 - 3.1. El Renaixement (I): la concepció de l'espai arquitectònic. Anàlisi d'alguns exemples.
 - 3.2. El Renaixement (II): l'art de la imatge. Temes, formes i funcions principals de l'escultura i la pintura a Itàlia. Anàlisi d'alguns exemples.
 - 3.3. El Barroc (I): la concepció de l'espai arquitectònic. Anàlisi d'alguns exemples.
 - 3.4. El Barroc (II): l'art de la imatge. Temes, formes i funcions principals de la pintura barroca a la península Ibèrica.
 - 3.5. L'art del segle XVIII. La pintura francesa del rococó al neoclassicisme. Anàlisi d'alguns exemples.
 - 3.6. Anàlisi d'una obra escultòrica, pictòrica o arquitectònica de l'època moderna a Catalunya.
4. L'art contemporani.
 - 4.1. Definició de l'àmbit cronològic i estilístic de l'art contemporani. Síntesi evolutiva dels estils pictòrics del segle XIX. La pintura catalana al segle XIX.
 - 4.2. Evolució de l'arquitectura al llarg del segle XIX.
 - 4.3. Els principals corrents arquitectònics del segle XX: modernisme, racionalisme, organicisme i estil internacional. El modernisme a Catalunya. Anàlisi d'alguns exemples.
 - 4.4. Les avantguardes abans de la Segona Guerra Mundial. Les avantguardes a Catalunya. Anàlisi de l'obra d'un autor/a.
 - 4.5. La plàstica a la segona meitat del segle XX. Anàlisi d'alguna obra plàstica rellevant o particularment representativa de la segona meitat del segle XX.
 - 4.6. El llenguatge del cinema: síntesi dels principals gèneres i estils. Anàlisi del llenguatge fílmic. Anàlisi de l'obra d'algun director/a de cinema de la segona meitat del segle XX.

Procediments

1. Consciència temporal i temps històric.
 - 1.1 Ús de la cronologia i codis per a la mesura del temps històric.
 - 1.2 Representació gràfica del temps històric amb inclusió pertinent de dades, obres, autors/es, fets historicoartístics i estils.
 - 1.3 Identificació de causes i conseqüències dels fenòmens artístics en el seu context històric, amb especial referència als precedents i conseqüents estilístics i als processos de continuïtat i canvis.

2. Anàlisi i interpretació de les obres d'art.
 - 2.1 Aplicació d'un esquema de lectura de l'arquitectura.
 - 2.2 Aplicació d'un esquema de lectura de l'escultura.
 - 2.3 Aplicació d'un esquema de lectura de la pintura.
 - 2.4 Aplicació d'un esquema de lectura de l'obra fílmica.
 - 2.5 Aplicació i ús del vocabulari específic de la Història de l'art.
 - 2.6 Empatia de la percepció artística en un context històric.
 - 2.7 Comparació interpretativa entre obres significatives.
3. Obtenció, processament i aplicació d'informació.
 - 3.1 Utilització de les principals fonts d'informació directes i indirectes (oral, documental, textual, audiovisual, cartogràfica, informàtica).
 - 3.2 Utilització de pautes d'observació directa i indirecta.
 - 3.3 Utilització de tècniques de representació i emmagatzemament de la informació (apunts, taules, resums, bases de dades, textos en suport informàtic).
 - 3.4 Ús de tècniques d'indagació i comunicació de resultats i conclusions.

Valors, normes i actituds

1. Respecte d'un mateix.
 - 1.1. Valoració positiva de l'hàbit d'observació.
 - 1.2. Gust per l'observació i la percepció de sensacions i emocions.
 - 1.3. Valoració positiva del gaudi estètic.
 - 1.4. Apreciació per les actituds obertes i receptives.
 - 1.5. Sensibilització per la bellesa i l'harmonia.
 - 1.6. Predisposició a apreciar la producció artística.
2. Respecte del treball i l'estudi.
 - 2.1. Valoració positiva de la pulcritud i endreça en la presentació i comunicació dels treballs propis.
 - 2.2. Interès per la formulació d'hipòtesis i objectius abans d'iniciar una anàlisi d'una obra arquitectònica o plàstica.
 - 2.3. Normalització del propi lèxic respecte als continguts específics de la Història de l'art.
 - 2.4. Consciència de la importància de l'organització en els propis plans de treball.
3. Respecte dels altres i de les obres d'art.
 - 3.1. Interès per participar en les activitats de caire artístic (exposicions, espectacles).
 - 3.2. Respecte pel patrimoni artístic com a manifestació dels lligams que uneixen el present amb el passat i de l'humanisme col·lectiu.
 - 3.3. Valoració positiva de la defensa democràtica del patrimoni artístic i cultural.
 - 3.4. Preocupació per l'obtenció d'un esperit crític en relació amb la producció artística.
 - 3.5. Valoració positiva per l'obtenció d'una actitud empàtica respecte a les obres d'art en la Història.

OBJECTIUS TERMINALS

1. Explicar el concepte d'art tot resumint algunes de les funcions que aquest ha tingut al llarg de la Història i posant-ne exemples concrets.
2. Identificar de manera pràctica els diversos vehicles de l'art i de les seves particulars tipologies (de l'arquitectura: temple, tomba, edificis edilicis, esportius; de l'escultura: volum rodó, alt

relleu, baix relleu, tipologies sedents, orants, jacents, eqüestres, de grup; i de pintura: mural, sobre taula, llenç, i alguns dels diversos gèneres).

3. Analitzar un vehicle artístic al llarg del temps —des de la Grècia clàssica fins al final de l'època moderna— per tal d'establir distincions fonamentals de l'evolució estilística i de la periodització general de la Història de l'art.
4. Resumir els passos d'un sistema de comentari i lectura d'una obra arquitectònica, pictòrica, escultòrica i fílmica.
5. Aplicar a diverses obres arquitectòniques, pictòriques, escultòriques i fílmiques un sistema de comentari i lectura d'acord amb uns passos explicats prèviament.
6. Analitzar una obra artística i també l'evolució de l'obra d'un autor o autora que no sigui de l'època contemporània, tot assenyalant-hi les peculiars relacions entre el rol de l'artista i la societat en el cas estudiat i els canvis respecte d'èpoques precedents o conseqüents.
7. Explicar el concepte de patrimoni artístic tot esmentant i comentant algunes de les actuacions de la UNESCO en aquest sentit a títol d'exemplificació.
8. Descriure una ruta historicoartística comentant les obres que s'hi poden observar i la importància social i econòmica de la seva explotació.
9. Resumir els components determinants i les línies bàsiques de les formes, temes i funcions d'una de les èpoques de la Història de l'art (llevat de la Contemporània), tot establint-hi les ruptures i continuïtats pertinents i situant-ho amb la màxima precisió possible en la seva cronologia històrica.
10. Identificar diverses obres arquitectòniques d'una de les èpoques de la Història de l'art que no sigui la Contemporània, tot comentant-les estilísticament i explicant-les en relació amb el seu context històric d'acord amb les pautes pertinents d'un esquema complet i rigorós de lectura.
11. Identificar diverses obres escultòriques d'una de les èpoques de la Història de l'art que no sigui la Contemporània, tot comentant-les estilísticament, explicitant-ne el tema i les seves fonts, i explicant-les en relació amb el seu context històric d'acord amb les pautes pertinents d'un esquema complet i rigorós de lectura.
12. Identificar diverses obres pictòriques d'una de les èpoques de la Història de l'art que no sigui la Contemporània, tot comentant-les estilísticament, explicitant-ne el tema i les seves fonts, i explicant-les en relació amb el seu context històric d'acord amb les pautes pertinents d'un esquema complet i rigorós de lectura.
13. Fer un petit treball d'indagació sobre una obra arquitectònica, escultòrica o pictòrica d'una de les èpoques de la Història de l'art que no sigui la Contemporània, que s'hagi produït i sigui observable a Catalunya.
14. Explicar de manera resumida les continuïtats i canvis observables dels estils pictòrics vuitcentistes (romanticisme, realisme, impressionisme, simbolisme), així com el tractament dels temes i les actituds de l'imaginari col·lectiu que s'hi poden observar a través d'alguns exemples paradigmàtics.

15. Identificar, tot argumentant les raons de la tria, la pertinença d'un quadre representatiu d'un dels estils pictòrics del segle XIX i de dues obres plàstiques representatives dels estils i propostes del segle XX (una anterior i una posterior a la segona guerra mundial) assenyalant els precedents i conseqüents de l'estil i la seva situació cronològica aproximada.
16. Identificar, tot comentant-los, alguns quadres dels pintors catalans més significatius del segle XIX i del segle XX.
17. Resumir les tendències arquitectòniques dels segles XIX i XX a partir de l'anàlisi d'alguns edificis característics.
18. Comentar, a partir d'un esquema complet i rigorós de lectura i en relació amb el seu context històric, algunes obres arquitectòniques pertanyents als segles XIX i XX.
19. Explicar de manera ordenada per escrit un tema sobre el Modernisme a Catalunya, en el qual s'analitzin algunes de les obres més representatives d'aquest moviment a Catalunya i s'hi estableixin les relacions pertinents amb les seves manifestacions europees.
20. Realitzar un petit treball d'indagació sobre una obra arquitectònica modernista a Catalunya.
21. Analitzar l'evolució d'una obra d'un autor plàstic del segle XX comentant, segons els esquemes de comentari establerts a classe, les obres que marquen una fita important en la seva producció.
22. Descriure, tot comentant-los, els elements formals fonamentals del llenguatge fílmic: fotografia, espai de rodatge, taxonomia de plans, moviments de càmera, punt de vista, sonorització, ambientació, efectes especials, muntatge.
23. Comentar els elements del contingut d'un film (guió, temps, gènere, argument, situació espaciotemporal, missatge o finalitat, idees principals, punt de vista del director/a, valors promoguts, condicionaments del moment històric de la seva realització) tot resumint una valoració personal de la seva significació.
24. Realitzar un petit treball d'indagació sobre l'obra d'algun director/a de cinema de la segona meitat del segle XX amb inclusió, si fa al cas, d'un vídeo, diverses seqüències del qual constitueixin l'aportació de la documentació visual pertinent.
25. Constatar la diversitat de propostes estètiques del segle XX tot valorant els sistemes de difusió, crítica artística, dimensió econòmica i institucions de mecenatge que condicionen l'art en l'actualitat.